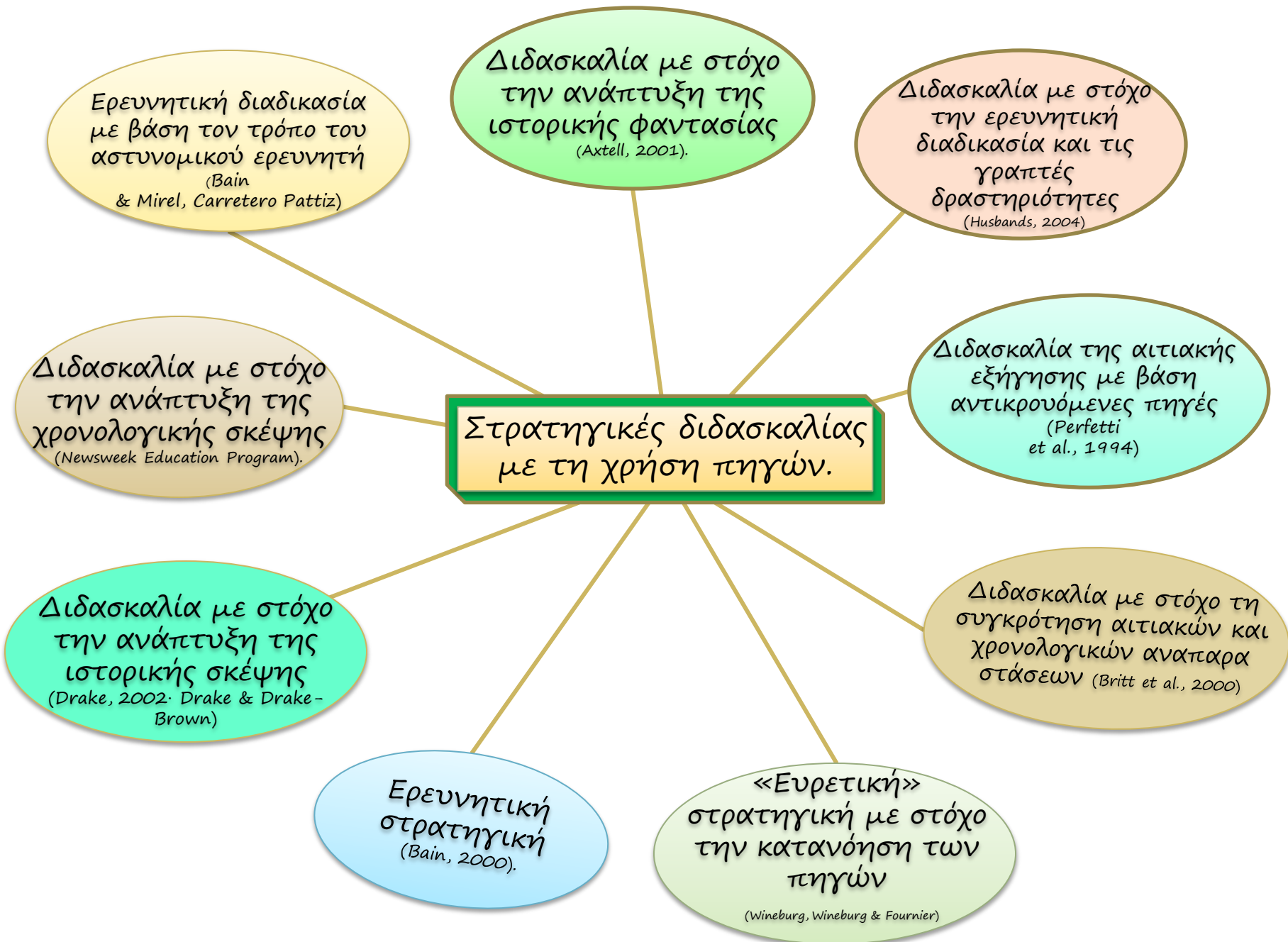

ΕΝΟΤΗΤΑ 5_Β

Διδασκαλία της ιστορίας
με σκοπό την
ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

Σημ. Στο εκπαιδευτικό υλικό αναλύονται τα χαρακτηριστικά τους

4. Πολλαπλότητα πηγών, οπτικών και ερμηνειών και ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης

αναζήτηση & αξιοποίηση πολλαπλών πηγών

→ κριτικό έλεγχο και διασταύρωση

→ έλεγχο της αξιοπιστίας τους

→ την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων

Ουσιώδες γνώρισμα της
εργασίας του ιστορικού

εφαρμόζεται στη διδασκαλία της ιστορίας Δ.Ε

στο πλαίσιο της ανακαλυπτικής μάθησης &
βαθύτερης κατανόησης των γεγονότων

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΡΙΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

4.1. Η πολυτρισματική
θεώρηση στη διδασκαλία
της ιστορίας

(Bennett, 2005· Stradling, 2003).

4.2. Στρατηγική για τη
διδασκαλία διαφορετικών
ερμηνειών (Drew, 2003).

Σημ. Στο εκπαιδευτικό υλικό αναλύονται τα χαρακτηριστικά τους

5. Η «εναλλακτική ιστορία» ως μέσο ανάπτυξης κριτικής σκέψης

«τι θα συνέβαινε, αν η ιστορία από κάποιο σημείο και μετά εξελισσόταν διαφορετικά;

Ποιο και γιατί θα μπορούσε να είναι αυτό το σημείο καμπής;

Πώς και γιατί τα γεγονότα θα μπορούσαν να εξελιχθούν κατά διαφορετικό τρόπο»;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΤΟΥ ΟΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΤΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ Ε.Ι.

alternate history, alternative history

Ξεκινά με τη διατύπωση μιας βασικής εναλλακτικής υπόθεσης.

γεγονός-κλειδί: θα μπορούσε να είχε συμβεί διαφορετικά → θα είχε ως συνέπεια να εξελιχθούν τα πράγματα με διαφορετικό τρόπο.

διερευνά γεγονότα και τις συνέπειές τους.

αντίδραση στον ακραίο ντετερμινισμό και την απροσωποποίηση της ιστορίας

(δίνεται απόλυτη προτεραιότητα σε ιστορικούς νόμους, καθώς και σε κοινωνικές και οικονομικές δομές και σχέσεις)

(Collins, 1990· Ferguson, 1997· Hawthon, 1991· Lebow, 2007).

Ντετερμινισμός = φιλοσοφ. θεωρία που δέχεται ότι τα πάντα στον κόσμο γίνονται κατά αιτιώδη συνάφεια, αιτιοκρατία

Η «εναλλακτική ιστορία» πρέπει να διακρίνεται από:

- τον ιστορικό αναθεωρητισμό
- τη μυθοπλασία - μυθιστορία
- τη μυστική ή αποκαλυπτική ιστορία και τις θεωρίες συννομωσιών
- τις «χαμένες» ιστορίες, τους μύθους και τους θρύλους
- τη μελλοντολογία
- την επιστημονική φαντασία
- και τη μυθιστορηματική αχρονία (uchronia κατά το utopia).

Η «Ε.Ι» επικρίθηκε ότι:

- παραβιάζει τις βασικές αρχές της ιστορικής σκέψης.
- μπορεί να προκαλέσει συγχύσεις εννοιολογικού χαρακτήρα .
- δεν αποτελεί παρά ένα παιχνίδι, ένα μέσο διασκέδασης, χωρίς επιστημονικές αξιώσεις.

Επιχειρήματα υπέρ της «Ε.Ι» :

στο πλαίσιο της σχολικής ιστορίας είναι σε θέση να:

- δραστηριοποιήσει κίνητρα μάθησης.
- να προωθήσει την ανακαλυπτική - ερευνητική μάθηση.
- να συμβάλει στην ανάπτυξη της Κ.Σ. και της δημιουργικότητας.
- να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανθρωποποίηση της ιστορίας
(με την εξέταση π.χ. ψυχογραφικών χαρακτηριστικών, κινήτρων δράσης, ηθικών διλημμάτων, αποφάσεων κλπ (Lebow, 2007).

Απαρχές και δημοφιλέστερα θέματα της Ε.Ι.

Ο ιστορικός Τίτος Λίβιος (57 π.Χ. - 17 μ.Χ.)

Εισηγητής της εναλλακτικής ιστορίας θεωρείται

στο έργο του "Ab Urbe Condita" (ΙΧ, 17-19) θέτει το ερώτημα:

τι θα συνέβαινε αν ο Μ. Αλέξανδρος είχε επιλέξει να στραφεί εναντίον της Ρώμης και όχι της Περσικής αυτοκρατορίας

εξετάζοντας και τις σχετικές συνέπειές

Στα δημοφιλέστερα θέματα της εναλλακτικής ιστορίας συγκαταλέγονται:

Τι θα συνέβαινε, αν στη μάχη του Βατερλό είχε νικήσει ο Ναπολέοντας;

Τι θα συνέβαινε, αν στον Αμερικανικό Εμφύλιο είχαν νικήσει οι **Νότιοι**;

Τι θα συνέβαινε, αν οι ναζί είχαν αποπειραθεί να θέσουν σε εφαρμογή τα σχέδιά τους για απόβαση στη Βρετανία (σχέδιο «θαλάσσιος λέων»);

Τι θα συνέβαινε, αν η απόβαση των Συμμάχων στη Νορμανδία είχε αποτύχει;

Τι θα συνέβαινε, αν η δολοφονική απόπειρα κατά του Χίτλερ το 1944 ήταν επιτυχημένη;

5.3. Η σχολική εκδοχή της εναλλακτικής ιστορίας

Χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

προϋπόθεση

αποφυγή υποβιβασμού σε εκπαιδευτική διασκέδαση

Η τήρηση μαθησιακού πλαισίου:

Αναπτύσσεται η ιστορική ενσυναίσθηση.

καλλιεργείται η κριτική σκέψη.

Σημαντική

η αιτιολογημένη επιλογή του «σημείου ιστορικής απόκλισης

5.3. Η σχολική εκδοχή της εναλλακτικής ιστορίας

να στηρίζεται

στην κριτική αξιοποίηση ιστορικών πηγών

σε ρεαλιστικές οικονομικές, πολιτικές, γεωπολιτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές συνθήκες

Τεχνική:

κατασκευάζεται υποθετική «γραμμή του χρόνου»

διαφορετική από την ήδη πραγματοποιημένη

με βάση ιστορικά στοιχεία και εύλογα επιχειρήματα

Διδακτικός προσανατολισμός:

υπεράσπιση με βάση ιστορικές πηγές και λογικά επιχειρήματα των υποθέσεων

να αποφεύγονται επίμαχα θέματα που μπορεί να κινητοποιήσουν αμυντικά ανακλαστικά

6. Διδασκαλία με αξιοποίηση των ΤΤΕ

κριτικές δεξιότητες αναγκαίες σε σχέση με την εμπλοκή των ΤΤΕ

έχουν να κάνουν με:

την αναζήτηση — την επιλογή — την αξιοπιστία — την εγκυρότητα

την αξιοποίηση πληροφοριών ιδεών και επιχειρημάτων

το διαδίκτυο αποτελεί μια «ζούγκλα πληροφορίας»

δεξιότητες → λιγότερο ευάλωτους σε άκριτη παραδοχή πληροφοριών και άτεχνη παράθεσή τους.

- να γνωρίζουν διαφορετικές λογικές και τεχνικές αναζήτησης
- να αξιολογούν κριτικά την εγκυρότητα δικτυακών τόπων
- να διακρίνουν διαφορετικά είδη πηγών και να εξάγουν χρήσιμες πληροφορίες
- να είναι επιφυλακτικοί σχετικά με τη δεξιότητα των ψηφιακών πηγών
- να εντοπίζουν διαφορετικές οπτικές και ερμηνείες και να τις αξιολογούν
- να διαμορφώνουν σχέδια έρευνας και εργασίας.
- να επιλέγουν από ένα σύνολο πηγών και πληροφοριών εκείνες που τους ενδιαφέρουν ή τις πιο σημαντικές για το θέμα ή την εργασία τους.
- να διατυπώνουν ερευνητικά ερωτήματα και τεκμηριωμένες υποθέσεις.
- να αναγνωρίζουν σχέσεις μεταξύ των γεγονότων τάσεις κλπ.
- να καταλήγουν σε συμπεράσματα με αξιολογικές κρίσεις και γενικεύσεις.
- να συγγράφουν σύντομα ή εκτενέστερα ιστορικά δοκίμια.
- να αξιοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι Ν.Τ. για επικοινωνία.